

Is het burgemeesterschap een staats-ambt, of een gemeente-ambt?

Men zal zich herinneren hoe, bij gelegenheid dat in de Tweede Kamer het vraagstuk ter sprake kwam, of de herbenoemde burgemeesters zitting konden blijven houden, zonder zich aan eene nieuwe verkiezing te onderwerpen, de minister van Binnenlandsche Zaken, op uitnodiging van een lid der Kamer, verklaarde, dat, zijns inziens, de burgemeesters gemeente-ambtenaren en geene staats-ambtenaren zijn. Die uitnodiging aan den minister gedaan, was eene onhandigheid; de Kamer had niets met het oordeel van het gouvernement of van den minister van Binnenlandsche Zaken over de quaestie, te maken; het was en voor haar zelve, en voor de regering verkieslijk, dat geen ministerieel oordeel in de zaak gemengd werd. Maar de minister werd naar zijn gevoelen gevraagd, en zijn advijs was, dat de burgemeesters gemeente-ambtenaren en geene staats-ambtenaren zijn.

Zonderling was het te zien, hoe vreemd dit advijs van bijna alle kanten werd opgenomen en hoe zelfs liberale bladen deze verklaring, niet slechts met verbazing, maar zelfs met eene soort van te-leur-stelling en eene zekere achterdocht opnamen. Te vreemder was deze verbazing, als men zich herinnerde, hoe de heer THORBECKE reeds sinds lange jaren, bij elke voorkomende gelegenheid, op de anomalie gewezen had van het burgemeesterschap, uit den aard een gemeente-ambt, van staatswege te doen vervullen; hoe dan ook het eerste ontwerp der commissie van grondwetsherziening deze vraag aan de wet ter beslissing overliet, terwijl eerst het later ministerieel ontwerp de paragraaph inhield, naderhand in art. 139 der grondwet opgenomen: »De voorzitter wordt door den Koning — benoemd.»

Inderdaad is het verwonderlijk, dat iemand, na eenigzins nagedacht te hebben, ontkennen kan, dat het burgemeesterschap een gemeente-ambt is. De burgemeester eener gemeente is een geheel ander ambtenaar, als de Commissaris des Konings in de provincie. De Commissaris des Konings is agent van het centraal bestuur, om toe te zien en te waken, dat de algemeene belangen niet aan die der provincie ondergeschikt worden gemaakt. De burgemeester staat veeleer tegenover het centraal bestuur, om de belangen der gemeente te behartigen en voor te staan. Zijn ambt is niet uitsluitend gemeente-ambt; in sommige betrekkingen fungeert hij ook als agent van het centraal gezag, maar de aard zijner betrekking verandert daarom niet. De provinciën en gemeenten hebben, behalve de haar eigenaardig toekomstende bevoegdheid als provincie en als gemeente, ook nog bevoegdheden die zij in hoedanigheid van agenten van het centraal gezag uitoefenen, zonder dat zij daarom haar provinciaal of gemeentelijk karakter verliezen. En evenmin als de provincie en de gemeente ophouden provincie en gemeente te zijn, omdat zij ook als rijks-agenten func-

tioneren, verliest het burgemeesterschap zijn gemeente-karakter, omdat de burgemeester ook rijks-functiën waarneemt.

Van waar dan die algemeene verbazing over de verklaring van den minister van Binnenlandsche Zaken, dat een burgemeester niet een rijks-ambtenaar, maar een gemeente-ambtenaar is? Omdat men, om het karakter van het burgemeesters-ambt te bestemmen, algemeen eenen verkeerden maatstaf ter hand nam, niet den aard der betrekking maar de magt die aanstelt. De burgemeester is een rijks-ambtenaar, zegt men, omdat hij door de regering wordt aangesteld. Wij erkennen dat aanstelling door de regering van eenen ambtenaar der gemeente, anomalie is, maar doet deze anomalie den aard der betrekking veranderen? is het wezen der functie omgekeerd, omdat de aanstelling van wege eene verkeerde magt geschiedt? Hoe kan men het met het beweerde karakter van rijks-ambt rijmen, dat de burgemeester bezoldigd wordt, niet uit de rijks-kas, maar uit de gemeentekas? Wijst dit niet reeds aan, dat hij de man der gemeente is?

Burgemeesters zijn geene amphibiën; zij zijn of rijks-ambtenaren of gemeente-ambtenaren, en dit kan alléén door het wezen der functie, door den aard hunner werkzaamheden uitgemaakt worden. Zijn zij rijks-ambtenaren, men verklare dan, hoe aan een rijks-ambtenaar zooveel wordt opgedragen te doen, dat zuiver gemeentelijk is? en waarom het rijk niet zelf zijnen ambtenaar onderhoudt?

Wij stellen de vraag met opzet, geheel afgescheiden van de vraag, of een lid der Staten-Generaal, tot burgemeester benoemd of herbenoemd, niet — volgens art. 91 § 4 der grondwet — ophoudt lid te zijn, en zich aan den uitslag eener nieuwe verkiezing moet wagen. Wij gelooven allezins ja. Art. 91 § 4 kan duidelijk geene andere beteekenis noch bedoeling hebben, dan den invloed van eene gouvernement-benoeming door den tegen invloed eener volks-verkiezing te neutraliseren. Staats-ambt en staatsdienst in art 91, willen niets anders zeggen dan aanstelling van staatswege. De grondwetgever bezigde een verkeerd woord, eene verkeerde uitdrukking, om zijnen wil kenbaar te maken, maar de zin is niet te miskennen en hoe vijandig wij anders zijn, aan de bedoeling meer dan aan het woord te gehoorzamen, de ratio legis is hier, dunkt ons, te ondubbelzinnig en onbetwifelbaar, om eenige andere opvatting te gedoogen.

Het is echter zeer te wenschen, dat men het gemeentelijk karakter van het burgemeesters-ambt voortaan niet loochene of in twijfel trekke. Het is van belang, en voor het gouvernement en voor de gemeente, dat de aard der functie juist bepaald en bij het publiek goed opgevat worde; dat vooral de burgemeester geen amphibie zij, die te gelijk op het land en in het water leeft, of die, als de vleermuis, met de vogelen zoowel als met de ratten meêdoet.

Buitenlandsche berigten.

Frankfort, 28 maart. — Berichten uit Triest

behelzen de hoogst merkwaardige mededeeling, dat ten gevolge van eene overeenkomst tusschen Rusland en Oostenrijk, eene Russische vloot voortaan haar vast verblijf zal nemen in de haven van Cattaro. Nopens het doel dezer schikking kan wel geen twijfel bestaan; maar het is niet minder zeker, dat zij eene nieuwe bron van hatelijkenheden zal worden tusschen Engeland aan de eene zijde, en Oostenrijk en Rusland aan de andere.

Eene mededeeling uit Kassel behelst de volgende verklaring, waarom de heer Hassenpflug de Kamer slechts verdaagd en niet ontbonden heeft. De eenige grond hiervoor was, dat de belastingen slechts tot 10. juli toegestaan zijn en daar er niet het minste vooruitzicht is, om door nieuwe verkiezingen, eene voor het ministerie gunstige kamer te verkrijgen, hoopt de heer Hassenpflug door eenige onbeduidende concessien het zoo te brengen, dat de kamer de heffing der belastingen toestaat. In allen gevalle heeft de heer Hassenpflug zijne persoonlijke belangen niet uit het oog verloren; behalve een traktement van 8000 Th. (het dubbele van hetgeen de ministers doorzaten in Koninkrijk) heeft hij niet nog een pensioen van 3000 Th. behouden, inzake hij zich genoodzaakt moogt zien uit het ministerie te treden. Dit alles draagt natuurlijk bij, om den volkshaat tegen hem te vermeerderen. Voor 's hands zijn echter hierdoor geene onlusten te vrezen; de hoofden der democratische partij verhinderen elke vijandelijke demonstratie, wel wetende, dat eene oproerige beweging de bezetting des lands door Pruisische troepen, onmiddellijk ten gevolge zoude hebben.

Frankfort, 24 maart. Men verzekert, dat het Russische kabinet aan het Pruisische eene zeer categorisch luidende nota heeft gerigt, waarin het verklaart, dat Rusland de staatkunde van Pruisen, welke door die mogendheid, in tegenspraak met de Weener verdragen, in Duitschland wordt gevolgd, moet beschouwen als verderfelijk en den algemeenen vrede in gevaar brengende. Het moet met eene oorlogsverklaring en met eene blokkade der Pruisische havens aan de Oostzee worden bedreigd.

Erfurt, 23 maart. De uiterste regterzijde heeft heden eene poging gedaan, om de discussie op de lange baan te schuiven en alzoo den 26sten mei te bereiken alvorens de bondsstaat geconstitueerd zij. Deze poging is echter geheel mislukt; de daartoe strekkende voorstellen van Kleist, Retzow en Arnim-Boytzenburg, werden met eene groote meerderheid verworpen en de Kamer besloot, om maandag eene commissie van 25 leden te benoemen, belast met het onderzoek der quaestie van de constitutie.

In eene gisteren gehouden bijeenkomst is het volgende voorstel van Bodelschwinge, als programma aangenomen: »De ondergeteekenden erkennen, dat het hunne roeping en hun pligt is, om, zooveel in hunne magt ligt, mede te werken tot de vaststelling der Deutsche constitutie in den zin en in den geest van het verbond van 26 mei, en in de uitgebreidheid, thans bepaald door de vrijwillige toetreding der Deutsche regeringen. Zij zullen alzoo handelen in de stellige overtuiging, dat die uitgebreidheid de kiemen bevat van de volkomene unie van Duitschland met het oog op een bondsstaat, gevormd op eene wijze, welke zoo naar binnen als naar buiten eerbied kan wekken. Zij zijn overtuigd, dat eene spoedige afdoening van de taak, welke zij belast zijn te vervullen, vooral noodzakelijk is om de vijandige gezindheden te overwinnen, welke zich daartegen hebben aan den dag gelegd, en dat die spoedige afdoening alléén kan worden verkregen: 1o. door de eenstemmige werking van het parlement en de verbonden regeringen; 2o. door de aanneming der constitutie en de additionele acte voor de herziening.» Dit programma, hetwelk aan Hanover en Saksen het voorwendsel ontneemt, om de herziening in te roepen, ten einde de jure hunc uittreding uit het verbond te regtvaardigen, is reeds met ruim 100 onderteekeningen voorzien. De aanneming zonder discussie wordt echter alléén voor de constitutie en niet voor de additionele acte voorgesteld. Men wil, dat de Gotha-partij de herziening hiervan vóór de aanneming zal verlangen. Het Volkshuis heeft het onderzoek der geloofsbrieven voortgezet.

Wenen, 25 maart. De regering heeft de onderstaande, bij haar ontvangen telegraphische depeche uit Triest, openbaar gemaakt:

»De Oostenrijksche gezant meldt uit Athene van 12 maart, des avonds te 6 ure, het navolgende: Op den 9den zijn hier de eerste berigten uit St. Petersburg ontvangen; zij hebben een zeer gunstigen indruk gemaakt. De in beslag genomen oorlog- en koopvaardij-schepen worden nog door het Engelsche eskader te Salamis in bezit gehouden, terwijl de blokkade voorsloot slechts tijdelijk is opgeheven.

— De lust tot verhuizing naar Amerika neemt thans in Boheme hand over hand toe.

Hanover, 22 maart. In de eerste kamer is het ministerie geïnterpelleerd wegens eene in de bladen verschenen Pruisische nota, waarin wordt vermeld dat het onlangs reeds in de kamer bekend gemaakte trek van den Pruisischen gezant naar de tusschen-trent destijds een geruststellend antwoord aan de Kamer was gegeven. Het ministerie heeft tot een verduidelijking van het verkeer tusschen de beide hoven, en heeft men gevraagd, of de regering geneigd

is dienaangaande nadere ophelderingen aan de kamer te geven. Van regeringswege werd geantwoord, dat men met blijdschap de quaestie hier zag opperen en dat de interpellatie morgen zoude worden beantwoord.

ZWEDEN.

Stokholm, 25 maart. Van hooger hand is bevel gegeven, om in al de havens des rijks verscheidene oorlogschepen van verschillende grootte uit te rusten en gereed te houden om op het eerste sein naar zee te kunnen gaan; van regeringswege wordt gezegd, dat slechts oefening het doel is, doch anderen gelooven, dat ons gouvernement voor een algemeene oorlog is beducht en tegen alle eventualiteiten wil gewapend zijn.

BELGIE.

Brussel, 25 maart. De wetten tegen de drukpers en de kiezers-vereenigingen blijven bijna geheel alleen het onderwerp uitmaken waarmede de Parijsche dagbladen en zelfs die der departementen zich bezig houden. Een onzer berigtgevers meldt dat, niettegenstaande de eenparige aanvallen waaraan de wet op de drukpers is blootgesteld, zij, naar men denkt, met eene aanzienlijke meerderheid zal doorgaan, nadat er eenige geringe wijzigingen zullen zijn aangebracht, strekkende om haar minder noodlottig te maken voor de departementale pers. Wij betwijfelen het evenwel of die meerderheid zoo groot zal zijn als men hoopt, zoo men al aanneemt dat er eene meerderheid zal wezen om de wet goed te keuren, dat wij nog niet voor bewezen houden, zoo ten minste de wet, geene kleine, maar gewichtige wijzigingen ondergaat.

Aan de aanneming der wet op de kiezers-vereenigingen valt, zoo als wij reeds vroeger opmerkten niet te twijfelen.

Ook wordt er veel gesproken van andere wetten, die op deze beiden, zoo zij aangenomen worden, zullen volgen, onder anderen van die betreffende de vreemdelingen.

Het nummer van den *Napoléon*, dat gisteren verschenen is, verklaart zich natuurlijk ten krachtigste voor de wets-ontwerpen. Daarenboven behelst het blad artikelen, waarin het eene vergelijking maakt tusschen de regering van *Loewijk Bonaparte* en die van de restauratie en van juli, vergelijkingen welke niet gemaakt zijn om de aanhangers van de beide takken zich aan den President der Republiek te doen aansluiten. Het is echter in naam der verzoening dat de *Napoléon* die artikels publiek maakt.

De tijdingen uit Rome en Napels bevestigen het plan tot terugkeer van den Parijs tegen de eerste dagen van april; zij voegen er echter bij, dat de H. Vader er uit nooddwang toe besloten heeft, en uit vrees dat hij de Fransche regering een oppergezag zoude zien vestigen ter besturing van de Romeinsche staten, in plaats der commissie van kardinalen. Van eenen anderen kant wordt uit Rome verzekerd, dat de voorwaarde der terugkomst van den Paus, de terugroeping van den generaal *Baraguay d' Hilliers* zoude zijn, die door den generaal *Charles Levaillant* als bevelhebber zoude worden opgevolgd; laatstgenoemde zoude slechts ééne divisie van het bezettingsleger onder zijne bevelen houden, het overige gedeelte der troepen naar Frankrijk terug moeten keeren, terwijl eindelijk de kardinaal *Dupont*, bij den Heiligen Stoel als gezant van de Fransche Republiek geaccrediteerd zoude worden. Wij willen echter voor al die berigten niet instaan.

Zoo men geloof kan s'aan aan de *Opinione* van Turijn, dan zoude graaf *Seyszel*, Piëmonteesch hoofd-officier, den 19den maart naar Milaan zijn vertrokken, met een protest door Koning *Victor Emmanuel* en het Sardinsche ministerie geteekend, en insgelijks voorzien met de handteekeningen der gezanten van Frankrijk en Engeland, tegen het besluit betreffende de uitgewekenen, nitgevaardigd door den maarschalk *Radetzky*. Dit besluit, waarbij de verbeurd-verklaring of in-beslag-neming der goederen van uitgewekenen, die niet binnen het door den maarschalk gestelde tijdsbestek in Lombardije zijn teruggekomen, wordt uitgesproken, zoude beschouwd worden als eene schending van de schikkingen, die door de Sardinsche gevolmagtigden met den minister *de Bruck* en den maarschalk zelfen gemaakt zijn.

Graaf *Appony*, zaakgelastigde van Oostenrijk, en zijn secretaris, baron *Metsburg*, zouden insgelijks uit Turijn naar Milaan zijn vertrokken.

De *Constitutionnel* behelst een bericht uit Genève, strekkende om aan te toonen, dat, wat men ook moge zeggen, de Zwitsersche quaestie niet geschikt is; dat de eedgenootschappelijke raad, gedrongen door de radikalen, aan geen verzoek der vreemde mogendheden betreffende de uitgewekenen zoude veldoen, en de besluiten die hij tegen hen uitvaardigt, niet zonder ten uitvoer leggen, en hen zoo zoude misleiden. Zoo zoude de heer *Boichot* niet naar het binnenland vertoeren, de heer *Mazzini* te Genève blijven wonen, terwijl de eedgenootschappelijke raad er voor zoude zorgen dat aan de heethoofdigen der Fransche en Duitsche uitgewekenen, eene verblijfplaats werd aangewezen in de kantons die aan de grenzen liggen van hun eigen vaderland, opdat zij bij elke gebeurtenis gereed zullen zijn. Eindelijk zouden de revolutionnaire comités van Bern, Freiburg, Waadland, Neuchâtel en Genève, onder den titel van comité der communicatiën, een centraal comité georganiseerd hebben, dat eene soort van demagogisch Vorort daarstelt en aan welks hoofd de heer *Eytel* zoude staan.

Wij houden het er voor dat er op die beweringen van den *Constitutionnel*, veel is af te dingen, vooral wat betreft den eedgenootschappelijke raad, wiens verzoenings-gezinde bedoelingen in de zaak der uitgewekenen, door menigvuldige ernstige daden gebleken zijn.

— Men las in het voorlaatste nummer van het *Bulletin de Paris*:

» Het contingent van 80,000 man, dat dit jaar onder de wapenen wordt geroepen, zal minder aan de tucht te onderwerpen zijn dan het leger, hetwelk thans nog eene vermogende kracht is, in voor het bevel geschikte handen.

» De jonge recruten van dit jaar behooren ten deele tot de beheftige klasse, die door het socialisme bewerkt worden.

» Op 80,000 zijn er misschien 40,000 besmet met die leeringen, die een beslissenden invloed hebben op al de yegenen, die niets bezitten en dus niets te verliezen hebben bij de omwentelingen, welke op geweldadige of constitutioneele wijze plaats hebben." Tot zoo verre het *Bulletin de Paris*.

Het leger stemt rood, maar vecht wit, zoo vleide men zich nog onlangs. Men vleide zich daarmede omdat dit voor twee jaren heeft plaats gehad, en omdat nog zou kunnen gebeuren wat toen plaats had. Maar het kan ook gebeuren, dat het leger, althans voor een gedeelte, groot genoeg om de orde der geleerden te verbreken, met de bajonet bezogelt het kies-bulletin, dat het heeft uitgebragt. Het zou zelfs te verwonderen zijn, indien na eenigen tijd dit laatste het geval niet ware. Of zou de krijgsmantucht niet lijden onder de gewoonte van telkens, uit welke inzigten dan ook, tegen het gezag, tegen de maatschappelijke orde, een van welker bolwerken de krijgsmansstand is, te protesteren? Of zou die geest van verzet tegen gezag en orde niet voortgeplant worden bij het leger, door de grootendeels van de straten opgeraapte recruten, welke jaarlijks in grooten getale daarbij ingelijfd moeten worden, en die, hunne vorming genoten hebbende in clubs en in het gewoel der straten, door hunne propaganda de kracht van het leger onvermijdelijk moeten verlammen? Van de 80,000 recruten van dit jaar acht men 40,000 socialisten! Kan dit zonder invloed blijven op den geest van het leger? Zoo neen, heeft het oproer der straten dan wel veel van het leger te vrcezen? En welke verdedigers blijven er dan nog aan de maatschappelijke orde over? — 't Is, helaas! maar al te waar, dat de vooruitzichten allersomberst zijn

ITALIE.

Ancona, 22 maart. Wij hebben voortaan alle hoop verloren op eene schikking der zaken en eene verzoening der gemoeederen. In plaats dat de reactie bedaart, neemt zij van dag tot dag toe. De Oostenrijkers tegen den eenigen hinderspaal daaraan in den weg, zij doen al hun best om zich populair te maken en zij slagen in die pogingen. Alleen aan hen hebben onze ambtenaren het te danken, dat zij aan eene soort van algemeene schrijving hebben kunnen ontkomen, die door wel onderdrupte personen altijd nog als zeer dreigend beschouwd wordt. In andere gedeelten van de Marken heeft die zuivering plaats. Zoo heeft men te Loretto al de geëmplooyerden bij de Heilige kapel, op één na, ontslagen.

In de provincie Macerata heeft men 69 genees- en heekkundigen afgezet. De toepassing van dat woord op personen die een vrij bedrijf uitoefenen, vereischt verklaring. Een geneeskundige afzetten is, hem op straf van gevangenis verbieden, zijn beroep uit te oefenen. Te Fermo heeft men, ten gevolge van het in beslag nemen van papieren, meer dan honderd jongelieden, tot de geachtste familiën des lands behoorende, in hechtenis genomen. Jonge kinderen zijn van de scholen verdreven, alleen omdat hunne ouders liberaal zijn.

Men heeft de oude manier van instructie bij de crimineele procedures weder ingevoerd. Alles hangt thans af van een centraal gerechtshof van instructie te Rome gevestigd.

De Oostenrijkers werken ijverig aan de vestingwerken van Ancona. Dikwerf komen er inspecteurs die tot spoed aansporen. De Oostenrijkers zeggen luide, dat zij voor onderscheidene jaren hier zijn.

— Men schrijft uit Rome dat er quaestie is van de benoeming van vier nieuwe kardinalen. De minister van Binnenlandsche Zaken, mgr. *Salvelli*; de nuntius, bij de Fransche regering geaccrediteerd, mgr. *Fornari*; de ex-minister van Finantien, president der financiële commissie, mgr. *Morsellini*, en de vice-president van Comarcha, lid der regerings-junta, die door den Paus, na zijn vertrek naar Gaëta benoemd werd, mgr. *Roberto Roberti*.

— Reeds voor eenige weken werd in de Villa Doria te Albano een schoon overblijfsel van aloude beeldhouwkunst gevonden; daardoor op deze lokaliteit opmerkzaam gemaakt, wendde zich de heer *P. E. Visconti* tot prins *Doria*, ten einde nitgestrekte opgravingen te bewerkstelligen. De uitslag mag, ofschoon het werk nauwelijks begonnen is, schitterend genoemd worden. Men heeft onder anderen een schouwburg gevonden, waarvan de bouw-orde de tijden van *Domitianus*, gedeeltelijk ook de tijden van *Hadrianus*, kenmerkt.

Visconti meent te kunnen bewijzen, dat een bloedverwant van dien keizer, eenmaal eigenaar dezer uitgestrekte villa was. De bezoekers van Albano zullen bij gevolg cerlang eene merkwaardigheid te meer te bezichtigen hebben. De overige reeds gevon-

dene beeldhouwwerken zijn niet minder belangrijk, onder anderen een meer dan levensgroot Indische *Bacchus*, waarvan wel is waar de op zich zelve staande en zoo het schijnt afzonderlijk aangezet geweest zijnde armen, nog verloren zijn; echter bestaat er hoop dat ook die later gevonden zullen worden. Voor zoo verre men aanvankelijk kan bespeuren zijn er voorheen alhier nimmer opgravingen bewerkstelligd; ook in overoude tijden is waarschijnlijk niets aan deze plaats ontrukkt. Men zou veeleer moeten gelooven dat de goddienstijver in het begin van het Christendom, zich vergenoegd heeft, de werken der heidenen te vernielen, zonder die kostbare gedenkteekenen weg te rooven.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage, 25 maart. Zaterdag avond heeft er een buitengewone ministerraad plaats gehad, die te 8 ure een aanvang genomen en tot ruim 11 ure geduurd heeft.

— De vergadering van de leden van Gedeputeerde Staten der provinciën, die heden aan het departement van Binnenlandsche Zaken is gehouden, en die op de voor te dragen kieswet betrekking had, heeft tot laat in den namiddag geduurd, en zal morgen ochtend te 10 ure worden voortgezet.

Rotterdam, 25 maart. Daar wij toevallig vernamen, dat onze te Antwerpen woonachtige stadgenoot, de kunstschilder *S. Opzoomer*, zich hier ter stede bevond, en nieuwe vruchten van zijn penseel had met zich gebragt, zochten wij de gelegenheid, om die te zien, en zij werd ons beleefdelijk geschonken. De eene schilderij stelt eene oude vrouw voor, in den bijbel lezende, en omringd van smaakvol aangebragt en bevallig behandeld accessoir, maar in het andere tafereel heeft de schilder grootere moeilijkheden te overwinnen gehad. Het vertoont ons een allerbevaltigst kindje, in al de onbezorgdheid der onschuld slapende in eene wieg, die te midden der opgeruide baren drijft, en op den rand der wieg eene kat, welke houding en blikken den grootsten angst uitdrukken. De schilder heeft hierdoor het bekend verhaal aanschouwelijk gemaakt, dat in den vreeselijken stormvloed van 18 november 1421, toen de dijken der Zuid-Hollandsche Waard bezweken, en twee en zeventig dorpen bedolven werden, eene wieg, waarin een kind lag, op een dijk nabij Dordrecht, sedert na dat voorval de Kinderdijk genoemd, behouden kwam aanspoelen, terwijl eene kat, gedurende den gevaarlijken overtocht, de wieg in evenwigt gehouden en voor zinken behoeft had, door gedurig van den laagsten op den hoogsten rand over te springen. De onstuimige lucht en de toppen der woelende baren worden door het rood der ondergaande winterzon vooral eigenaardig verlicht, terwijl de figuren, die zich op den tweeden grond, op de kruin des dijks vertoonen, en eenig ander bijwerk, den beschouwer geheel op het tooneel der belangwekkende gebeurtenis verplaatsen. Het delicaat penseel des schilders is te algemeen bekend, om onzen lof tot opwekking der belangstelling in deze nieuwe voortbrengselen daarvan te behoeven. Wij hopen, dat de op handen zijnde tentoonstelling van schilderijen enz. hier ter stede, allen in de gelegenheid zal mogen stellen, om hetzelfde genot te smaken, dat ons bij de beschouwing dezer keurige stukken te beurt viel. (R. C.)

Groningen, 25 maart. Het is ons bijzonder aangenaam uit eene echte bron te kunnen mededeelen, dat de bezuinigingen, onlangs door den minister van Binnenlandsche Zaken met opzigt tot het hooger onderwijs genomen, niet zoo absoluut zijn op te vallen, als misschien de termen, waarin van derzelve aanwending kennis is gegeven, zouden kunnen geacht worden mede te brengen. Immers verneemen wij, dat des ministers bedoeling te dezen geene andere is, dan om eene proef te nemen, of niet met minder kosten, dan tot dus verre heeft plaats gehad, het hooger onderwijs, zonder daaraan nadeel toe te brengen en even goed als vroeger, zoude kunnen gegeven worden; — dat de noodzakelijkheid om overal, waar zulks maar eenigzins mogelijk is, bezuiniging aan te brengen, den minister tot dezen, zich tot alle hoogeschoolen gelijkelijk uitstrekkende proef-maatregel heeft doen besluiten; zonder dat daarmede echter wordt broogd, om, wanneer desniettegenstaande kan worden aangeleend, dat er meer subventiën noodig zijn, deze af te snijden.

Is ons deze zienswijze van den minister, in het belang van het hooger onderwijs in het algemeen, hoogst aangenaam, met niet minder belangstelling vernemen wij, dat diezelfde minister, met zijnen tijd te rade gaande en zonder in dit opzigt aan eigene denkbeelden al te zeer te hechten, van oordeel is, dat er thans aan het oprigten van eene enkele hoogeschool voor het geheele rijk, kwalijk kan worden gedacht, en dat in dien stand van zaken de Groninger Akademie voor de noordelijke provinciën als volstrekt noodzakelijk moet worden beschouwd.

(Gr. Cr.)

Arnhem, 27 maart. Men leest in de *Groninger Courant*:

»In het dagblad *de Nederlander* van den 19den dezer, komt een artikel voor, dat van Groningen zoude zijn ingezonden, waarbij, na de vermelding van de verschillende besluiten van den minister van Binnenlandsche Zaken, omtrent de vermindering van de jaarlijksche toelagen, het niet toestaan van het gebruik van provinciale fondsen ten behoeve der

akademie, het volgende gezegd wordt: »dat men geenszins willens is voor het despotismus van een minister te bukken; dat men, zeker van de overwinning, een' kamp op leven en dood zal aangaan, waarin niemand zal achterblijven; dat de stads-regering op eene even moedige als beleidvolle wijze is voorgegaan en een besluit heeft genomen, om de hoogeschool niet te laten varen, maar haar te geven wat zij noodig heeft, zoo lang (of liever zoo lang nog, dat is, zoo kort, gelijk wij vertrouwen) de ministerieele dwingelandij zal duren; dat de stads-regering den moed heeft gehad, de burgerij als ten strijde tegen den minister mr. J. R. Thorbecke op te roepen." Verder roemt men er op, »dat de stads-regering, door haar besluit, om geen geld toe te staan tot feestvieringen bij de plechtige inwijding van het akademisch gebouw, den minister openlijk ten toon stelt, als die eene hem toevertrouwde instelling van het hoogste aanbelang, in plaats van haar, volgens zijn pligt, te verzorgen, wil laten vervallen; dat de stads-regering zich zoo in slagorde tegen den minister stelt en het bij deze demonstratie niet zal laten blijven." — Ook de Provinciale Staten zonden geenszins voornemens zijn, »zich door mr. J. R. Thorbecke een Napoleontisch jak te laten opleggen en de burgerij liet zich niet door eenen minister van éenen dag ontnemen, waaraan hare vaders meer dan twee eeuwen hadden gebouwd."

»En alsof dit alles nog geen venijn genoeg bevatte, laat de redactie van de *Nederlander* daar nog op volgen:

»Het is een treurig kenmerk van den tijd waarin wij leven, dat men tot zelfverdediging genoodzaakt wordt, tegenover hen, wier genogenheid en hulp men liever zoude inroepen; maar zeker is het, dat de lasthartigste in tijden als die wij beleven, het eerste het onderspit delft, en dat het betoonen van moed en het ontwikkelen van kracht en volharding ten minste kans geeft op behoud."

»Wij stellen hartelijk belang in onze akademie, ja zooveel als iemand, maar keuren dergelijke taal ten hoogste af. De stads regering heeft met haar genomen besluit, dat wij ook ten eerste toejuichen, niet verdiend, dat daarvan een zoo schandelijk misbruik wordt gemaakt, — dat men haar voorstelt als zich te plaatsen aan het hoofd der beweging. Wie is de man, die zich aanmatigt, op zulk een' vermetelen toon de gevoelens en de bedoelingen te verkondigen zoowel van de Provinciale Staten, als van de regering en burgerij der stad Groningen? Wij houden het voor meest waarschijnlijk, dat hij tot geene van deze drie behoort, en het eerder daarvoor, dat zijne demonstratie meer de strekking heeft tegen den persoon van den minister dan voor het behoud der akademie. — Mogten wij ons hierin vergissen, dan raden wij den steller van het bedoelde artikel in de *Nederlander* in het vervolg aan, zich minder onvoorzigtig uit te drukken.

»Wij zouden hier nog wel in vergelijking kunnen treden tusschen den minister van éenen dag, zoo als de heer Thorbecke genoemd wordt, en de vroegere ministers van jaren, maar een ieder kent en gevoelt genoeg het pak van den schuldenlast, dat onder hun bestuur is ontstaan, en waarom de tegenwoordige minister volstrekt tot bezuiniging genoopt is.

»Ten slotte zij alleen nog gezegd, dat wij ongaarne ook de geringste bezuiniging zouden zien op eenig vak van onderwijs, de zekerste bron van volksgeluk; dat wij ons bovendien overtuigd houden, dat bij een nauwkeurig onderzoek en afdoende maatregelen, het batig saldo der inkomsten onzer Oost-Indische bezittingen, wel zooveel kon worden verhoogd, dat het de behoeften van onze drie hoogeschoolen vele malen te boven ging, — dan hierop komen wij misschien later terug."

— Men leest in de *Drentsche Courant* het volgende:

Door vriendelijke mededeeling, waarvoor wij bij dezen beleefdelijk onzen dank betuigen, zijn wij in staat gesteld, een uittreksel mede te deelen uit een eergisteren hien uit Java ontvangen brief, waarin wij eene gebeurtenis vermeld vinden, die, voor zoo ver wij weten, door de dagbladen niet dan ter loops is vermeld.

»Eene zware ramp trof onlangs de districten Trogong en Lilles, beide in de Preanger Regentschappen gelegen. Van de bergketen, in welke midden zich de geduchte vuurspuwende berg, de Goentoer, tot op eene hoogte van 6312 voet boven de oppervlakte van de zee verheft, en van daar zijne vuurmassa uitstort, zijn den 22sten januari 11. twee bergen ingezakt. Reeds langen tijd kondigde een dof, onderaardsch geluid aan, dat er eene uitbarsting van den vulkaan op handen was, en ieder zag met vrees de oogenblikken naderen, waarop de lava-stroomen uit den krater te voorschijn kwamen, en, wie weet, welke verwoestingen aanrigten zouden. Een ieder toch herinnerde zich nog met ontzetting de ramp, die nu omstreeks 28 jaren geleden, het ongelukkige Tassik-Malajia trof, door het instorten van den Galoengoeng, toen duizende menschen of in de gloeiende lava omkwamen, of, zoo zij nog werden gered, deerlijk verminkt en verwond, al het hunne door den vernielenden vuurstroom zagen verwoesten, en nog heden ten dage, in stede van de weleer zoo bloeiende en vruchtbare plaatsen hunner inwoning, slechts eene dorre kale en ontvolkte streek aanschouwen.

»En de uitkomst heeft doen zien, dat de vrees

maar al te zeer gegrond was, toen, onder verschrikkelijke uitbarstingen van den Goentoer, de twee voorgebergten instorteden, en in hunnen val vier dorpen met 290 huisgezinnen bedolven met al hun vee en goed.

»De schrik en de ontsteltenis, hierdoor te weeg gebracht, gaat alle beschrijving te boven. Ontvlugten konde men den lavastroom niet, die nog steeds met verbazende snelheid zijnen alles verwoestenden loop voortzet; — wie weet, welke rampen nog zullen volgen! Wie weet, welke instortingen er nog zullen plaats hebben, wanneer men nagaat, dat, waar vroeger de twee bergen stonden, nu reeds een meer is, van ruim 60 voet diepte! Wie weet, of de grond, die thans deszelfs oever uitmaakt, maar wellicht even ondermijnd als de bergen zelve is, niet ook zal instorten en op nieuw duizende slagtoffers mede slepen. — God zij het arme volk genadig!"

Mengelwerk.

De Romeinsche lorettes, inzonderheid door TERENTIUS geschetst.

Het zijn niet de lyrische of elegische dichters, die ons een duidelijk denkbeeld geven van de klassieke lorettes en *dames d'amour*, van den rang, welke zij in de Grieksche of Romeinsche maatschappij bekleedden, of van de meening, die men van haar had; HORATIUS, CATULLUS, PROPERTIUS, TIBULLUS en de overigen bezongen zelden andere liefderijke dames dan die op welke zij verliefd waren. Daaruit kan men opmaken, dat zij haar geflatteerd hebben, gelijk men steeds in eene beeldtenis eene vrouw flatteert, welke gunst men bejaagt. Het zou dus eene groote dwaling zijn, wilde men de achting, waarin deze dames stonden, afmeten naar de gerijmde loftuitingen, welke, bij gebreke vermoedelijk van andere munt, die logenachtige dichters haar toezwaaiden.

Het is vooral in liefdezaken, dat ieder vleijer leeft ten koste van haar, die naar hem luistert. De verbloemde bekentenissen van HORATIUS doen ons genoeg zien, dat deze vrouwen hem weinig gehoor schonken. Even als te Athene slaagde men te Rome zelden bij die dames anders dan door geschenken, en men hield zich niet staande, dan door dezelve te herhalen; gelukkig nog, wanneer zich in de tusschenpoozen geen rijker mededinger opdeed!

..... *Quandoque potentior*

Largis muneribus riserit aemuli.

Nog is deze beschrijving, gelijk wij zien zullen, ver beneden de waarheid. In de oden en elegiën vertoouen zich de bedoelde vrouwen in een gunstig schemerlicht. Het is inzonderheid in de Latijnsche toneelspelen, dat men het karakter dier vrouwen bestuderen moet. Als de geschiedschrijvers, de redenaars en de wijsgeeren over Grieksche of Romeinsche zeden spreken, kan men hen verdenken hunne beschrijvingen te hebben overdreven; van zoodanige verdenking zijn de toneelschrijvers vrij. Deze laatsten lieten hunne personen spreken voor toehoorders, welke niet in gebreke zouden zijn gebleven er tegen op te komen, wierden maatschappelijke toestanden, die in hun midden plaats hadden, valsch of slechts overdreven voorgesteld. Men kan hiervan oordeelen naar hetgeen op onze toneelen voorkomt, waar de minste onwaarschijnlijkheid, de minste inbreuk op de gewoonten van ons gezellig leven veel strenger gewraakt wordt, dan een gebrek aan smaak, dan fouten tegen de taal. Te Rome was het niet alleen het publiek, hetwelk het toneel bezocht, het was het volk. Tachtig duizend toeschouwers werden soms in eenen dag geroepen, om hun gevoelens nopens het nieuwe stuk te uiten. De dames, van welke hier sprake is, woonden deze letterkundige plegtigheden gretig bij. OVIDIUS beschuldigt ze, dat zij kwamen minder om te aanschouwen dan wel om zelve beschouwd te worden:

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae.

Doch wat ook ze bewoog er te komen, zij kwamen; en hare tegenwoordigheid alleen strekt tot getuigenis van de waarheid des verhaals; want de *dames d'amour* speelden op het toneel, zoowel als in de Latijnsche maatschappij, eene voorname rol.

TERENTIUS vooral, die een geëmancipeerd slaaf was, maakte in zijne toneelsstukken een ruim gebruik van de geëmancipeerde schoonen. Wij willen uit zijn toneel de voornaamste bijzonderheden opzig tens de bedoelde vrouwen verzamelen.

Armoede, gepaard met schoonheid en de lagen der verleiders, waren toen, gelijk thans, voor de jonge meisjes eene veelvuldige oorzaak van val. TERENTIUS schetst ons als volgt de geschiedenis van CHRISIS: »Gebrek en de zorgeloosheid harer ouders waren oorzaak dat zij het eiland Andros verliet om naar Athene te gaan. Zij was schoon en in den bloei harer jaren. Aanvankelijk leefde zij zedig en ingetogen, haar brood winnende met wol- en linnen-arbeid. Maar er deed zich een minnaar op, die beloofde een prijs te bechten aan de gunsten der schoone; er kwam er één, er kwamen er twee. En naardien de menschelijke natuur meer naar genoegen helt dan naar arbeid, nam zij hun voorstel aan; vervolgens zocht zij eene geregelde winst in die levenswijze. (*Andria*, I. 1.)" Bij het lezen dier regelen, moet de gelijkenis in het oog vallen welke er bestaat tusschen de geschiedenis dier Andrische

en de meerderheid van onze hedendaagsche lorettes; wij vinden geen enkelen trek die zijne toepassing niet meer heeft; zoo zeer vertoont, in weerwil van tijdsverloop en veranderde beschaving, de menschelijke natuur eenen onveranderden grond.

De lorettes nemen in de Latijnsche maatschappij eenen zekereren rang in, ten gevolge van hare opvoeding en hare bevalligheden.

De meeste konden muziek en muntten uit in het dansen. SALLUSTIUS, eene Romeinsche dame, SEMPRONIA genaamd, willende hekelen, verweet haar hare talenten: »*Litteris graecis et latinis docta, psallere et saltare elegantius quam necesse est probae.*" Eenige regels later zegt hij, dat zij met smaak verzen maakte. Hieruit ziet men, dat zin voor letterkunde en aangename kunsten gemeenzaamer was onder de ligte, dan onder de achtbare vrouwen. De mannen zochten bij deze laatsten slechts kuische zeden en andere huiselijke deugden.

De ouden lieten er zich op voorstaan, kenners van schoonheid te zijn; dit scheen hun eene verdienste, voortvloeiende uit de opvoeding van menschen van stand. Een liefhebber van schoone vormen, *elegans formarum spectator*, ging door voor een voornaam persoon. Waarschijnlijk droeg deze zin voor uiterlijke schoonheid veel bij tot de neiging der Romeinen voor de dames van liefde. TERENTIUS verwijt aan de deugdzaame moeders dat zij de schoone harer dochters nederdrukten en den boezembeknelden, ten einde haar een fijn midden te verschaffen. Eenige dier moeders gruwden van gezetheid, en dreven dit zoo ver, dat zij haar geen genoegzaam voedsel veroorloofden, onder voorwendsel dat zij geen kurassier tot dochter hebben wilden; in weerwil des temperaments, maakte men, dank zij der onthouding, van het meisje een zwavelstok. Aan deze stelselmatige wanstaltiging wijt TERENTIUS de weinige liefde welke de gehuwde mannen van zijn tijd hunne vrouw toedragen. De persoon, door hem op het toneel gesteld, hecht aan gansch verschillende eigenschappen; hij bemint éene natuurlijke kleur, volle en mollige vormen:

Color virus, corpus solidum et succi plenum.

TERENTIUS spreekt hier niet blootelijk zijn eigen smaak uit; in zijne hoedanigheid van komisch dichter maakt hij zich ten tolk van het Romeinsche volk. 't Welk in alles kracht en leven verlangde. Het is te gelooven dat de Romeinsche lorettes, die gemakkelijker en vrijer leefden dan de fatsoenlijke dames, en overigens uit eenen krachtigen stam sproten, deze eigenschappen van kernige gezondheid beter vereenigden, welke zoozeer aan het koninklijk volk gevielen. Die vrouwen waren schoon en voorkomend, twee eigenschappen waarmede de Romeinsche zeden bijzonder stookten.

Omtrent het toilet der bedoelde vrouwen is weinig nieuws meer te zeggen. Men weet dat zij aan haar ligchaam bijzondere zorg wijdde. Baden, kostbare oliën, zalven, poeders uit planten bereid, dienden ter bewaring van de frischheid en elasticiteit der huid. OVIDIUS vermeldt eenige der kunstgrepen, waarvan de Romeinsche vrouwen gebruik maakten om natuurlijke gebreken te verbergen. Loodwit en rood leonden kleur aan haar die ze behoefden. Zij wisten den glans harer oogen te versterken, door in de hoeken eene tint van aschgrauw of safrankleur aan te brengen. Men zou ter naauwernood een toilet-geheim, waarvan zich onze dames bedienen, kunnen opnemen, hetgeen niet aan de ouden bekend was. Afwezige wenkbrauwen te vervangen; met geleende haren het te schaarsche sieraad des hoofds te verrijken; in sommige gevallen de kleur van het wezenlijke haar te veranderen met behulp van zekere planten; een fijn en doorzigtig vel uit te breiden over het natuurlijke vel, ten einde er de vlekken van te vernommen; met kleine kussentjes de hollen van borst en schouders aan te vullen; dat alles was eene zeer gewone wetenschap, waarin de Romeinsche vrouwen buiten kijf aan OVIDIUS zelve lessen hadden kunnen geven. Even als onze hedendaagsche Armida's, verzuimden zij niet, in hare kleeding zekere bescheidene gappingen aan te brengen, waardoor men de blankheid harer armen of het begin van den hals onderscheidde. Deze bekendig blootgegeven naaktheden hadden, gelijk ten huidigen dage, ten doel, de begeerten te prikkelen.

Hiernaar kan men beoordeelen hoedanig het toilet zijn moest dier vrouwen, bij welke de behaagzucht bovendien aangespoord werd door geldelijk belang. Die vrouwen besteedden aan al de tooisels harer persoon eene buitenmatige zorg. THAIS, die met haren minnaar gedurende den maaltijd geschil bekwaam, stelt aan haar kamermeisje hare gouden versierselen ter hand, ten einde gemakkelijker te kunnen opschnappen, *interea aurum sibi clam multum mittit.* Eenige derzelve voerden een' buitensporigen staat. TERENTIUS stelt in den *Heautontimoroumenos* een zekere BACCHIO op het toneel, die zich liet sellen laat van een gevolg van tien diensthouders, en den met kleederen en juweelen. Zekerlijk kan men niet alle lorettes te Rome en in Griekenland opzichten trap van verfaart; er waren er zeker, gelijk bij ons, van verschillende klassen; maar er was een algemeen leefden zij zeer weelderig. De broederschap rijkdom dier vrouwen bestond, naar men kan zien in de vrijgevigheid der mannen, en in de *d'amour* jong, schoon en romantisch was, die de bron bijna onafgebroken.

De Latijnsche comedien vertoouen ons de zwakhe-

den, welke de mannen hadden voor de bewuste dames. Zij bragten al hun vermogen door om haar huizen, meubelen, kleedingen, slaven te schenken. De Romeinsche lorettes waren onverzadelijk aan vreemde dieren en kostbare zeldzaamheden; zij verlangden apen, papegaaijen, negers; maar niets vleide haar zoozeer als een gesnedene, omdat het eene koninklijke weelde was. Om de geschenken welke zij begeerden te erlangen, wisten zij, naar gelang, liefde of onverschilligheid te huichelen. De lorettes nit de blijspelen van TERENTIUS, ofschoon geslepen genoeg, zijn nog geïoodzaakt, dikwijls aan de toeschouwers te zeggen, dat zij de gewone ligtekooijen niet gelijken, dat zij beter zijn dan hare reputatie, en dat men ze niet beoordeelen moet naar andere vrouwen van denzelfden stempel. Deze tooneel-voorzorg geeft ons een maatstaf van haar gewoon gedrag. De dichter geeft ons het mistrouwen te kennen, 't welk verstaadige lieden koesterden opzigtens de lieten dier wezens. CHRISIS, het gesprek nadenkende 't welk hij met THAIS had, zegt: »Zij heeft mij gevraagd, of ik een landhuis te Sunium bezat, en hoe ver van de zee. Ik geloof dat huis staat haar aan; zij vleit zich het mij te ontfutselen." Dat heet, op zijne hoede zijn.

De overeenkomsten welke de mannen met die soort van vrouwen aangingen, strekten hun niet zeer tot eer. Soms verkregen zij, met magt van geschenken, dat het voorwerp van hun hartstogt, nu gedurende eenige dagen uitsluitend zou behooren: *Dixit, hos mihi dies soli dare te?* Een andermaal zeelden zij, onbeschroomd, het bezit hunner dames met een mededinger, die van zijne zijde bijdroeg tot het onderhoud hunner gemeenschappelijke schoone. Ter naauwernood zou men op ons tooneel de raadgevingen meer dalden, welke de tafelschuimer GATON gaf aan een jongeling, die verliefd was op THAIS: »Overweeg een weinig, PHEDRIA. Gij onthaalt THAIS gaarne weelderig (want zij haat eene goede tafel niet.) Maar zij hebt weinig te geven, en THAIS wil veel ontvangen. Nu is er niemand die u beter past en zoo geschikt is als THASOS, om in de onkosten uwer liefde te voorzien, zonder dat zij u met uitgaven kwelt. Vooreerst, is hij zeer rijk, en niemand geeft met ruimer hand. Vervolgens, is hij een gek, een lomper, een domoor, die nacht en dag slaapt; er is geen vrees dat eene vrouw smaak in hem vinde, en zij kunt hem verdrijven zoodra zij wilt." (*Eun. V. 9.*) Het voorstel wordt aangenomen, en de overeenkomst wordt gesloten op voorwaarden, die men gerechtigd is niet zeer zedelijk te vinden.

Men kan verwachten bij die dames geene zeer groote getrouwheid aan te treffen. Ook stelt TERENTIUS bij zijne CHRISIS, niet minder dan drie jonge lieden voor, welke hij noemt, en die haas te-gelijkerijd liefde bezaten: *Non hi tres tum simul amabant.* Het schijnt dat die minnaars hunne vrienden gaarne bij hunne schoone bragten. De verstandigsten gingen er, soupeerden er en betaalden daarna hunne vertering. Overigens drukt de tooneelspel-dichter zeer juist de onbestendigheid dier vrouwen en de afwisseling harer gunsten uit; in eene vraag die geene opheldering behoeft: *Quis heri Chrisidem habuit? »Wie had gisteren CHRISIS?"* De gemeenschappelijkheid belette de mannen niet, zich zeer te beijeren om haar te bevallen. Een enkel bedriegelijk traantje, 't welk zij met veel moeite; na zich lang de oogen te hebben gewreven, te voorschijn bragten, bluschte de gansche gramschap harer ijverzuchtige minnaars.

Deze voor liefde zoo ongevoelige vrouwen, behandelden zich zelve met ongelooftelijke bezorgdheid en vertroefeling. Uit het bad gestegen, lieten zij zich door hare slavninnen te bed leggen. Daar bragten zij gansche uren door in eene matte achteloosheid, terwijl een dienstmeisje of een jongen, naast het bed staande, een vaaijer bewoog om haar lucht toe te wuiven. Het karakter en de zeden der liefdedames, inzonderheid dergenen die tot de eerste klasse behoorden, vindt men nagenoeg in de volgende verzen van TERENTIUS gemaald:

*Mea est potens,
Proca, magnifica, somptuosa, nobilis.*
Hoogmoedig, hebzuchtig, weelderig, spijziek en vermaard, gaven zij zich in het openbaar het aanzien van prinsessen. Doch die groote manieren hielden niet altoos steek in het bijzonder leven. »Wanneer zij uit zijn", zegt de tooneeldichter, »ziet men niets blanker, niets keuriger, niets smaakvoller. Souperen zij met haren minnaar, zoo proeven zij uit keurigheid nauwelijks van de schotels. Maar men moet de vraatzucht, de slordigheid, de ellende dier schepsels zien als zij alleen te huis zijn. Hoe zij dan, hoe onkiesch, hoe gretig naar de aandacht verslinden zij dan ook zwart brood in plaats van den vorigen dag gedoopt." (*Eun.*) Daar, zeker, eene droevige kgerzijde der heersche woordelijke gulzigheid der ligtekooijen, eene bittere armode tegenover hare hoo-vaardige manieren en pronk, vormt dit nog niet alles een zeer ware spiegel van zeden; waarin zich meer dan eene onzer huidige lorettes zou kunnen herkennen?

De hebzucht dier vrouwen werd geëvenaard door hare zucht om de mannen te plunderen. Men kan hare gevoelens dienaangaande leeren kennen uit de vermaningen welke SYRA aan eene harer vriendinnen geeft: »Ik raad u, mijne waarde, ik vermaan u ten sterkste, om volstrekt geen mededooigen met uwe minnaars te hebben, plunder ze, beroof ze, kleed ze uit zooveel gij kunt." (*Hecyra, I. 1.*) Die vrouwen noemden hare minnaars boezemvijanden, tegenpartijen, *adversarios*, en behandelden ze naar gelang. Zij waren niet de hunne, maar tegen hen. De dames beschouwden dergelijke afpersingen als regtmattige wedervergoeding. Des te erger voor den onvoorzigtigen die in hare strikken viel. Zij zeiden dat, hadden zij zich laten vangen, in stede van het anderen te doen, de mannen haar niet beter zouden hebben behandeld.

De waarheid is, dat de toestand der klassieke lorettes niet zoo gelukkig was als het scheen. Zij schitterden en leden. Enkel lijd kortingen der rijken, enkel speelpoppen der vergulde jeugd van Rome en Athene, ontveinsden zij zich niet, dat hare minnaars haar niet zochten om haar zelve, maar om hare schoonheid, hare vermaardheid, het genoeg 't welk zij hier en daar uitdeelden. Kwamen die brooze voordeelen haar te ontbreken, welk eene verandering! Aandoenlijk is de vergelijking welke in eene van TERENTIUS tooneelspelen BACCHIS maakt tusschen haar lot en dat van een deugdzaam meisje. »Waarlijk", zegt zij »lieve ANTIPHILE, ik prijs u en vind u gelukkig dat uwe zeden beantwoorden aan uwe schoonheid. Overdenk ik uw gedrag en dat dergenen die, gelijk zij, het publiek van zich verwijderd houden, zoo verwondert het mij niet dat zij zoo zijn en wij niet; want het is u voordeelig eerlijk en belangeloos te zijn; wat ons betreft, zij, met welke wij te doen hebben, laten ons niet toe het te wezen. Het is onze schoonheid alléén die ons aanbidders verschafft; zoodra zij voorbijgaat, verzoegen zij zich elders. Hebben wij in onze jeugd niet iets opgespaard, zoo blijven wij verlaten en ontbloot." (*Eunuch. II, 4.*) Deze redenering is niet verouderd, het is dezelfde die nog heden onze galante vrouwen maken. De onbestendigheid harer wisselvallige gesteltenis doet haar met bitterheid nadenken over den verkerden staat der deugdzaame meisjes, welke in eene duurzame verbindt is eene haven hebben gevonden tegen destormen en de onbestendigheden der liefde. Het is dus geen wonder dat die ongelukkigen zich over het algemeen afgunstig en toornig betoonen bij den aanblik van gehuwde vrouwen.

Niettegenstaande het aanzien waarmede zij praalden, ontveinsden de schoonen zich niet de geringe achting welke zij bezaten. TERENTIUS stelt ons eene andere BACCHIS voor, die zich zelve beschouwend, in de volgende wijze zegt:

Ego pol quoque etiam timida sum, quum venit in mentem quae sim.
»Ik ben waarlijk óók beschroomd als ik bedenken wat ik ben." De onbeschroomdheid welke die soort van vrouwen voorwonden, was dus meer een masker dan eene wezenlijkheid. TERENTIUS laat elders eene dier vrouwen zeggen:

*Sola sum; habeo hic neminem,
Neque amicum, neque cognatum.*
»Ik sta alleen; ik heb hier niemand, noch vriend noch verwant."

Ziedaar vreemde woorden in uwen mond, THAIS. »Ik sta alleen", *sola sum.* »Hoe? zij die de geheele stad kent, en bij de gansche stad bekend zijt, zij beklagt u treurig dat zij hier niemand hebt? Hebt zij niet honderd minnaars?" — »Minnaars zijn geen vrienden!" De tooneeldichter heeft hier eenen nitnemend diepen blik in het leven der ligte vrouwen geslagen; zij staan alleen. Zeker, het geldt hier niet de eenzaamheid der woestijn, maar eene veel dieper eenzaamheid, eene veel bitterder, veel lediger eenzaamheid, de eenzaamheid des harten. Haar drem-pel is onophoudelijk bezocht door eene luidruchtige menigte, maar zij hebben ouders noch verwanten, niemand die haar bemint, niemand dien zij beminnen.

TERENTIUS, een gewezen slaaf, bezit, even als MOLIERE, een algemeen gevoel van sympathie voor alle lijdende of vernederde klassen. Het is vermoedelijk in gevolge van dit edele gevoel, dat hij, in de *Hecyra*, de schoone van eene locale schept, die zelve een jongen man met zijne vrouw bevredigt, en dus het geuk herstelt in een verdoemd gezin. Het schijnt dat deze vinding toenmaals niet van stoutheid ontbloot was; want de dichter schijnt zich te willen verontschuldigen, daar hij zijne persoon herhaaldelijk laat zeggen:

Faciam: quod pol, si esset alia, haud faceret scio.
»Ik zal iets doen, hetgeen, voorzeker, eene andere in mijn geval niet doen zou."

Wat de toenmalige volksmeening omtrent die vrouwen was, moge men opmaken uit de rede van PHEDIPPUS:

Nec pol, istas metuunt Deos: neque has respicere Deos opinor.

»Waarlijk deze soorten van vrouwen vreezen geen Goden; ook geloof ik dat de Goden niet naar haar omzien."

Zij bevonden zich dus, mag men zoo zeggen, buiten de Goddelijke wet. Men moet derhalve den dienaar dank weten die den moed had om, in zeker zin, hare zaak op het tooneel te bepleiten en te toonen, dat in deze zoo verachte vrouwen toch nog een edel gevoel bestaan kan. TERENTIUS behoort tot die zeldzame en zachte naturen, die hun best vernuft in den grond hun harten vinden. Het eerst onthulde hij den Romeinen dat denkbeeld der menschelijke gemeenschap en dat gevoel van medelijden voor de zwakheid, hetwelk het christendom weldra over de geheele wereld verbreiden zou.

Advertentiën.

ZUTPHEN, 22 Maart 1850. — Heden overleed onze hartelijke geliefde Broeder **H. J. HOLT-KAMP FORTUIJN**, in den ouderdom van 52 jaren.

Uit aller naam,
H. J. FORTUIJN.
Eenige kennisgeving.

† † † **BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN** DER STAD **ZUTPHEN**, roepen mits deze op, zoodanige gediend hebbende Onder-Officieren, welke voor de betrekking van **POLITIE-BEDIENDE**, tevens dienstdoende als **VELDWACHTER** dezer Stad, wenschen in aanmerking te komen, om zich, voorzien van de noodige attesten, bij **H. E. A.** aan te melden.

Zutphen, 19 Maart 1850.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
G. P. C. VAN HEECKEREN.
Ter ordonnantie van dezelve,
D. J. F. VAN LÖBEN SELS.

† † † Op vrijdag den 5den April 1850. des middags om twaalf uur, zal ten Raadhuis van der stad **Doesborgh**, in het openbaar worden **AANBESTEED**:

Het **BEKRIBBEN** van den **LINKER IJS-SELOEVER**, boyen de **Schipbrug**, langs de **Stads weide**, bestaande in het **LEGGEN** van een **BLEESLAAG**, **PAK- en BESLAG-WERK**, over eene lengte van drie honderd ellen.

Waarvan door den Stads-Architect aanwijzing zal worden gedaan en het bestek ter Stedelijke Secretarie inmiddels ter visie zal liggen.

Op Vrijdag den 29sten Maart 1850, des middags te 12 ure, ten huize van de Wed. **FLORUSSEN**, op de Steenstraat, te **Arnhem**, zal men publiek verkoopen:

Eene belangrijke partij **Amerikaansche en Engelsche HEESTERGEWASSEN**, **MAGNOLIA'S**; divers: eene groote partij **VRUCHTBOOMEN**, hooge en lage **Stammen**, platte **MORELLEN** en **PERSIKEN**, enz. — Daags te voren te zien.

Een **PERSON** van de Hervormde Godsdienst en gehuwd, die gedurende de laatste vijf jaren, als **HUISKNECHT** is werkzaam geweest, zag zich hier ter stede gaarne weder in soortgelijke betrekking geplaatst, of als **OPPASSER** voor twee of drie Heeren. Omtrent bekwaamheid en gedrag, kan hij voldoende getuigschriften overleggen. — Reflecterenden, gelieven zich onder de Letters **Z. Z.** te adresseren bij den Boekhandelaar **P. A. DE JONG** te **Arnhem**.

Burgerlijke stand.

NIJMEGEN.

Van 18 tot en met 24 maart.

Gehuwd: **J. Wolters** en **M. H. Hoehoer**. — **F. van Venren** en **C. Peters**.

Bevallen: **J. van der Wijst**, geb. **Dinnissen**, D. — **S. Nijboer**, geb. van der Pool, D. — **C. C. Wintjes**, geb. Nieuwendt, doode Z. — **E. Eichelsheim**, geb. van Steen, D. — **J. Janson Boumeester**, geb. Arts, Z. — **F. Janson**, geb. **Zirnitz**, D. — **M. Theunissen**, geb. **Huibers**, D. — **M. J. de Both**, geb. **Tyssen**, Z. — **E. Beldhuis**, geb. **Borren**, Z. — **H. Schuurmans**, geb. **Hofs**, D. — **A. C. W.** van der Burgt, geb. **Jansen Z.** — **G. Berenbroek**, geb. ten **Holler**, Z. — **C. Cools**, geb. **Heykamp Z.** — **G. Duppen**, geb. **Jansen Z.** — **T. de Best**, geb. van **Beek**, Z. — **A. Jacobs**, geb. **Lenting**, D. — **J. M.** van de **Werff**, geb. van **Berkel**, D. — **E. Aalders**, geb. **Lamers**, D.

Overleden: **H. W. Wienjes**, 32 j. — **P. A. Heyster**, 42 j. — **M. Waldek**, Wed. van der **Horst**, 66 j. — **F. A.** van der **Leur**, 27 j. — **J. Geurts** 17 j. — **S. Meijeris**, 62 j. — **G. Hoenselaar**, 71 j. — **G. F. Logtens**, 21 j. — **H. H. Nijkelen**, 18 m. — **A. Bouwmans**, Wed. **Toonen**, 86 j. — **C. van Hasselt**, 12 j. — **H. A. Kampschreur**.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 27 maart 1 El 7 Palm O Duim; gew. O. D. gev. 3 D.

Deze deser courant is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nummers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels f 1.00 voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij **G. J. THIEME**, Boekdrukker.